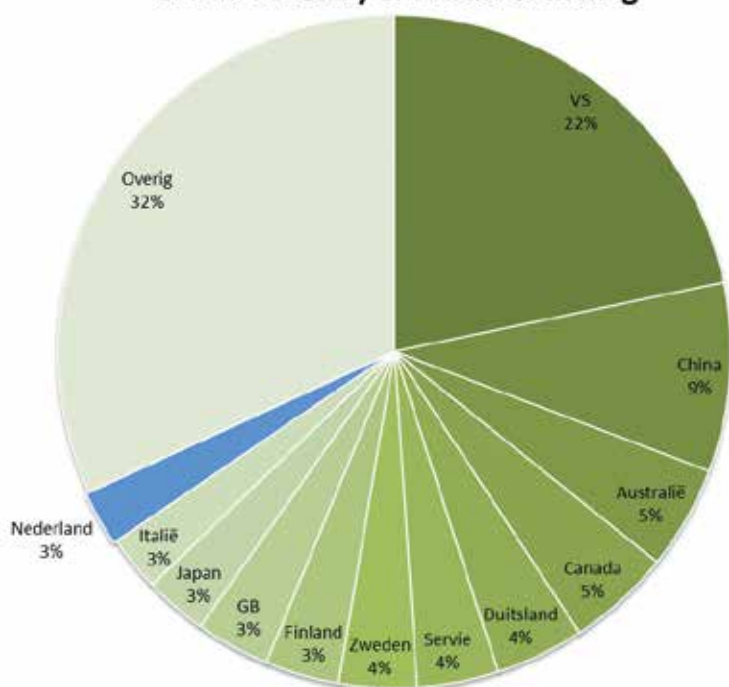
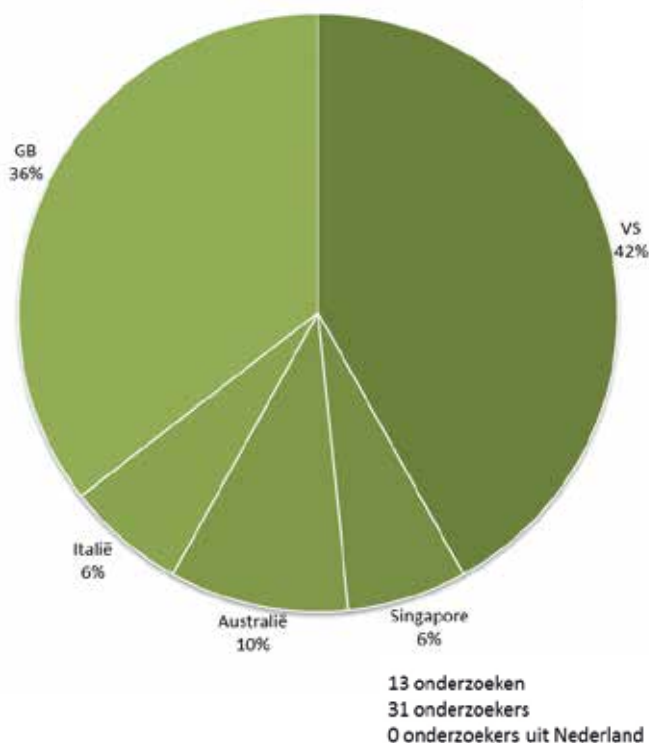


De vakbladen *Boomzorg* en *Stad en Groen* onderzochten het aandeel van Nederlandse onderzoekers in drie internationale tijdschriften. Dit bedroeg 3 procent in *Urban Forestry & Urban Greening* en 0 procent in de twee andere tijdschriften.

**Urban Forestry & Urban Greening**



**Arbocultural Journal**



# Onderzoekers erkennen tanende wetenschappelijke rol van Nederland in urban forestry

**Prof. Van der Velde: 'We moeten een stap zetten én internationale onderzoeken toegankelijk maken voor de praktijk'**

Nederlandse onderzoekers publiceren nauwelijks meer in wetenschappelijke tijdschriften op het gebied van stadsbomen, ofwel urban forestry. Vakblad *Boomzorg* stelt enkele wetenschappers en onderzoekers de vraag: hoe droevig is het gesteld met de wetenschappelijke rol die Nederland speelt op het wereldtoneel? Leendert Koudstaal, boombeheerder bij de gemeente Den Haag, luidt in elk geval de noodklok: 'Als het op deze manier doorgaat, doet straks de laatste wetenschapper het licht uit.'

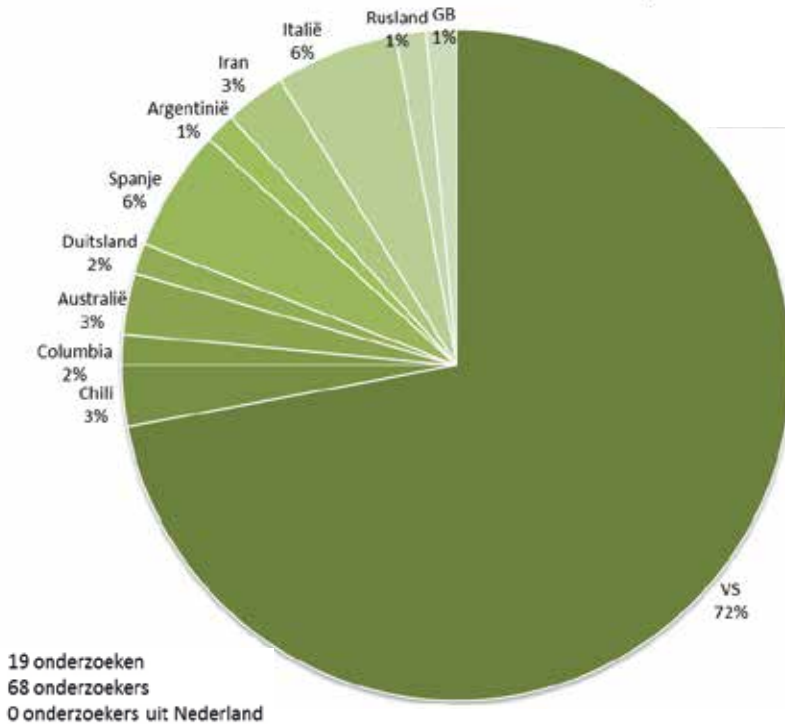
Auteur: Santi Raats

De redactie van de vakbladen *Boomzorg* en *Stad en Groen* deed vorig jaar een telling van het aantal publicerende Nederlandse onderzoekers in jaargang 2017 van drie wetenschappelijke vakbladen: *Urban Forestry & Urban Greening*, *Arbiculture & Urban Forestry* en *Arbocultural Journal*.

In *Urban Forestry & Urban Greening* stonden 132 wetenschappelijke onderzoeken die relevant zijn voor ons vakgebied. Aan deze onderzoeken hadden 561 onderzoekers gewerkt uit 48 verschillende landen. Hierbij waren maar acht Wageningse wetenschappers, oftewel 3 procent.



## Arbori Culture & Urban Forestry



In de andere twee wetenschappelijke tijdschriften kwamen Nederlandse wetenschappers helemaal niet voor.

### Terug naar het algemeen belang

Leendert Koudstaal, adviseur boombeheer bij de gemeente Den Haag: 'Ik loop al een poos mee in de bomenwereld. Pakweg 35 jaar geleden had Nederland een grote naam op het gebied van internationaal onderzoek naar bomen. Wageningen Universiteit liep voorop met de veredeling van bomen in haar onderzoekinstelling De Dorschkamp en met het stadsbomenonderzoek. Bij De Dorschkamp liepen in die tijd 110 onderzoekers rond. Ook Staatsbosbeheer deed nog actief onderzoek naar de beste bomen. Vandaag de dag hebben we bij de aanplant van straat- en laanbomen nog altijd profijt van de onderzoeken die in het verleden zijn gedaan naar sortiment, iepziekte, groeiplaatsen en asfalt bij bomen. Er is nog steeds volop te onderzoeken, onder andere bomen voor klimaatadaptatie in steden. Ook kunnen oude onderzoeken geactualiseerd worden.'

### Hypothese: aandeel van 3 procent waarschijnlijk

Professor René van der Velde bekleedt sinds vorig jaar een *research fellowship* urban forestry aan de TU Delft. Hij reageert allereerst op de

telling die Boomzorg en Stad en Groen hebben uitgevoerd: 'De vakbladredactie heeft een selectieve keuze uit wetenschappelijke tijdschriften gemaakt en ook nog over een periode van slechts één jaar.'

Van der Velde houdt ongeveer vijftien verschillende journals in het vizier. Hij benadrukt ook dat er een verschil is in de ranking van journals, bijvoorbeeld op basis van het aantal andere wetenschappers dat artikelen uit een journal citeert. 'Uit de SJR (SCImago Journal Ranking) is wél gebleken dat *Urban Forestry & Urban Greening* een hoge ranking kent en ook dat de impactfactor van *Arboriculture and Urban Forestry* relatief hoog is. Beide staan in de top 50 van de SJR-ranking. Je kunt hier vanuit wetenschappelijk oogpunt geen onderbouwde conclusie aan verbinden, maar desalniettemin zou ik de hypothese aandurven dat het percentage van 3 representatief is voor het onderzoeksdeel van Nederland op het wereldtoneel. Ik durf ook de hypothese aan dat dit percentage in voorgaande periodes veel hoger was, alleen al omdat het aantal mensen en de hoeveelheid middelen op het gebied van onderzoek naar urban forestry in Nederland al decennia tanend zijn. We hebben dan ook een stap te zetten.'

### Onderzoek voor algemeen belang

Henry Kuppen is directeur van onderzoeks- en

adviesbureau Terra Nostra: 'Eén verklaring voor het geslonken aandeel van Nederland op het gebied van urban forestry-onderzoek is de veranderde financieringsstructuur van onderzoek in Nederland. Vroeger werd onderzoek standaard door de overheid bekostigd. Ook met de opheffing van het Productschap Tuinbouw is een stuk financiële zekerheid weggefallen. Nu zijn bedrijven vaak de financieringsbron. Vanwege commercie zijn er altijd belangen in het spel. Wetenschappelijke onderzoeken waar we als collectieve gemeenschap wat aan hebben, zijn hierdoor vaak lastig op te zetten binnen de huidige financieringsstructuur. Want soms komt er uit een wetenschappelijk onderzoek niks voort, of is het resultaat niet direct toepasbaar voor de markt. De landelijke overheid en De Dorschkamp namen dit soort taken wel op zich.'

### Oogst-fonds door Nederlandse gemeenten

Het is volgens Kuppen dan ook een goede zet geweest van de grote steden, die zijn verenigd in de Intergemeentelijke Studiegroep Bomen (ISB), om het Oogst-fonds op te richten. Het geld dat zij hier structureel in gaan storten, willen ze besteden aan langetermijn-bomenonderzoek dat het algemeen belang dient. Koudstaal is voorzitter van de ISB. Hij vertelt: 'Toen het Productschap Tuinbouw in 2014 werd opgeheven, was het vijf voor twaalf. De gemeenten Den Haag en Amsterdam zijn toen op eigen titel gaan investeren. Den Haag heeft 2,5 ton gestoken in een zoektocht naar veredelingsmethoden voor gezonde paardenkastanjes, Amsterdam heeft 3,5 ton geïnvesteerd in groeiplaatsonderzoek. Samen hebben deze steden onderzoek naar populieren en essentaksterfte laten doen en onderzoek naar iTree geïnitieerd. Gelukkig volgden er nog veertien gemeenten voor het iTree-onderzoek. Dit investeringsinitiatief resulteerde in het vorig jaar gelanceerde Oogst-fonds, waarin per boomaankoop en per groenproject een afdracht naar de Oogst-fondspot gaat.'

Isabelle Diks, Tweede Kamerlid voor Groen Links, is voorzitter van het Oogst-fonds. Ook de burgemeesters van de deelnemende gemeenten hebben zich achter het Oogst-fonds geschaard; ze waren allemaal aanwezig bij de presentatie van de onderzoeksresultaten rondom iTree op 14 februari in Utrecht. 'We hebben deze ambassadeurs hard nodig om onderzoek naar bomen en groen op de bestuurlijke agenda te krijgen. We mogen niet achterover leunen, want we zijn er nog niet', waarschuwt Koudstaal. 'Veel deelnemers moeten de afdracht nog regelen in hun

# Van Kuik: 'Ik had de afgelopen jaren meer willen publiceren'

inkoopvoorwaarden. Vanaf juni gaan gemeenten weer bomen kopen en aanbesteden; dan moet iedereen zijn zaken op orde hebben!

## Onderzoek gefinancierd door marktpartijen

Kuppen vindt dat onderzoek dat gefinancierd is door het bedrijfsleven ook nuttig is: 'Door de gegarandeerde financiering die Wageningen Universiteit vroeger kreeg van de centrale overheid, deed men daar nogal eens onderzoek zonder zich eerst af te vragen wat de praktijk eraan had. Terra Nostra werkt vanuit een concrete vraag en wil wetenschap aan de praktijk koppelen.'

Fons van Kuik, onderzoeker bij Wageningen Universiteit, is het hier overigens niet mee eens: 'Dit klopt niet. Al het onderzoek dat Wageningen Universiteit in het verleden heeft gedaan, werd ondersteund door de boomkwekerijsector. Begeleidingscommissies bepaalden welk onderzoek nodig was en welk niet.'

## Overheid en bedrijfsleven samen

De centrale overheid investeert nog wel, maar eerder projectmatig en in de vorm van publiek-private samenwerking (PPS). Kuppen: 'Door het toenemende aantal PPS-projecten hebben we enkele malen met Wageningen Universiteit samengewerkt. Ik zag dat zij leren om onderzoek te doen door een gerichte vraag te beantwoorden. Een goede ontwikkeling, lijkt mij.'

## Over de grenzen kijken

Kuppen: 'Er wordt minder wetenschappelijk gepubliceerd over urban forestry door Nederlandse onderzoekers, maar dat komt ook doordat gelden nu veel vaker Europees gelabeld zijn. Wageningen Universiteit zit nog steeds niet stil, maar doet vaker mee aan Europese en internationale onderzoeken. Misschien is het vijf voor twaalf voor wat betreft onderzoek in eigen land, maar als je op wetenschappelijk niveau zit, kijk je altijd over de landsgrenzen heen. Ik heb dan ook niet het gevoel dat wij iets missen. We hebben in Nederland natuurlijk onze eigen grondslag, klimaatomstandigheden en situaties in steden. Maar er is genoeg kennis in het buitenland die wij in Nederland toepasbaar kunnen maken, of waar wij op voort kunnen borduren. Ik denk dat Nederlandse onderzoekers altijd internationaal

actief blijven, ook op het gebied van urban forestry. Maar omdat er minder vaak vertalingen verschijnen van internationale onderzoeken, is de koppeling met de praktijk minder goed dan vroeger.'

## Nederland is uniek

Van der Velde is het daarmee eens, maar wil tegelijkertijd flink trekken aan het kennisniveau van en voor Nederland zelf: 'Er worden internationaal veel interessante onderzoeken gedaan. Het is aan ons om deze onderwerpen toegankelijk te maken voor de Nederlandse markt, beheerders en eindgebruikers. De kennis in landen zoals Engeland en Duitsland is in veel gevallen toepasbaar in Nederland, omdat men daar vaak vergelijkbare situaties kent. Maar daarnaast moet er specifiek onderzoek gedaan worden voor gebieden in Nederland die uniek zijn. Nederland kent laaglandsteden. De ondergrond van steden kan hier nat en zompig zijn. Andere factoren die urban forestry in Nederland uniek maken: vaak staat alles bijzonder dicht op elkaar in onze steden, de groenstructuur is compact, de buitenruimte in meervoudig gebruik, en is er sprake van een complexe waterhuishouding. Bovendien moeten we het kennisniveau redden omdat wij een echt groen land zijn, met veel bomen en planten. Daarachter zit een enorme industrie, maar ook een groot technisch vernuft dat we door de jaren heen ontwikkeld hebben op het gebied van ruimtelijke en technische innovaties. Deze innovaties zouden we meer naar een wetenschappelijk niveau moeten (kunnen) brengen.'

## Andere vormen van kennisdeling

Wur-onderzoeker Van Kuik: 'Ik heb vanuit PPO heel veel praktijkonderzoek gedaan voor telers en gepubliceerd in vakbladen. Voor het vakgebied gaan praktijkonderzoeken meestal over ziekten en plagen. Deze kennis is niet altijd even makkelijk te objectiveren. De buitenwereld kijkt wellicht meer naar hoeveel je wetenschappelijk hebt gepubliceerd; als dat weinig is, word je minder deskundig geacht. Wetenschappelijke onderzoekers moeten zich maar niet te veel aantrekken van wat de buitenwereld vindt. Ik begrijp wel dat de doelgroep van Nederlandse boomkwekers, boomverzorgers en boombe-



Henry Kuppen



Terra Nostra



Leendert Koudstaal



gemeente Den Haag

heerders een goede vertaling van de wetenschap naar Nederlandse omstandigheden mist, en dat nieuwe ontwikkelingen daardoor vaak nauwelijks besproken worden. Een voorbeeld is het Europees onderzoek naar essen. De doelgroep vraagt zich wellicht af waarom zij niks horen, terwijl het onderzoek bijna is afgerond. Als ik voor mezelf spreek, had ik om deze reden de afgelopen jaren graag meer willen publiceren.'

Van Kuik vervolgt: 'Daarnaast ben ik natuurlijk een groot voorstander van meer wetenschappelijk onderzoek door onafhankelijke instituten zoals universiteiten. Het is heel goed dat er aan de Technische Universiteit in Delft een fellowship urban forestry is gekomen; innovatie vindt altijd



Be social

Scan of ga naar:

[www.boomzorg.nl/article/28837/onderzoekers-erkennen-tanende-wetenschappelijke-rol-van-nederland-in-urban-forestry](http://www.boomzorg.nl/article/28837/onderzoekers-erkennen-tanende-wetenschappelijke-rol-van-nederland-in-urban-forestry)



Fons van Kuik



Wur-onderzoeker

plaats vanuit raakvlakken, in dit geval het raakvlak tussen stedelijk groen en stedelijk ontwerp. Ik verwacht er veel van. Universiteiten hebben geen commerciële belangen; hun onderzoeksresultaten zijn daardoor betrouwbaar. Zij borgen de onafhankelijkheid door kritische vragen te stellen, onderzoek te doen volgens strikte richtlijnen en door een vraag van vele kanten te bekijken alvorens een conclusie te trekken. Zo had Wageningen Universiteit bij de deelname aan verschillende PPS-projecten een belangrijke objectiverende rol. De samenwerking met marktpartijen verliep daarin overigens goed en zonder sentimenten van concurrentie.'

### Algemeen belang: meer citylabs nodig

'Ik ben het ermee eens dat de houding van de wetenschap vroeger te gemakzuchtig was', geeft Van Kuik toe. 'Maar de betalingsstructuur moet nu ook weer niet aan een zijden draadje hangen. Hopelijk is de komst van het Oogstfonds op tijd om het kennisniveau weer op te krikken, samen met PPS-projecten. We hebben eigenlijk meer échte onderzoeken nodig: waarnemingen tijdens veldonderzoek. Er zijn gelukkig een paar citylabs, zoals in Amsterdam het iepenarboretum, en in Delft wordt nu een citylab aangelegd. Maar daar zouden we er veel meer van moeten hebben, aangelegd volgens wetenschappelijke richtlijnen. Dit onderscheidt een pilot van een wetenschappelijke proef. Je kunt dan onderbouwde conclusies trekken die als echte ijkpunten dienen. Door veldonderzoek komen we erachter hoe boomsoorten groeien in verschillende omstandigheden. Want we hebben de mond vol van algemene termen zoals klimaatbestendig inrichten en aanplanten, maar om precies te weten wat je moet aanplanten, moet je goed onderlegd zijn. We moeten weer denken in termen van algemeen belang. Dat soort onderzoek kost tijd; gebruikswaardeonderzoek duurt al gauw vijf jaar.'

### Nog te vroeg om te juichen

Van Kuik: 'René van der Veldes team en het Oogstfonds moeten nog gaan draaien, dus het is nog te vroeg om hoera te roepen, maar deze ontwikkelingen stemmen me redelijk positief. Het Productschap Tuinbouw was er namelijk voor de hele agrarische sector en voor de boomkwekerij, terwijl het Oogstfonds specifiek bedoeld is voor stedelijk groen en fundamenteel onderzoek. Dat is een fikse afbakening. Als deze financiële structuur van zowel PPS als het Oogstfonds goed opgebouwd kan worden, ontstaat er weer rust bij de mensen. Dan kun je

als wetenschap meerjarig beleid en onderzoeksprogramma's gaan draaien. En dan kunnen wij als onderzoekers meer wetenschappelijk gaan publiceren.'

### Andere manieren van kennisdeling

Jelle Hiemstra, onderzoeker aan Wageningen Universiteit en projectleider van PPS-projecten, geeft toe dat er maar een schijntje over is van het aantal urban forestry-onderzoekers in vergelijking met vroeger. Maar hij stelt duidelijk dat de onderzoekers die er nog wel zijn vaak publiceren: 'Gelukkig gebeurt er in Wageningen nog heel wat op urban forestry-onderzoekgebied. Een paar voorbeelden: onlangs promoveerde Wiebke Klemm op een proefschrift over ontwerprijrichtlijnen voor klimaatbestendig groen in de stedelijke omgeving: Clever and Cool. Vijf hoofdstukken daarvan zijn gepubliceerd in internationale wetenschappelijk tijdschriften. Vorig jaar gaf Springer Verlag een boek uit onder de titel The Urban Forest, met daarin zeker drie hoofdstukken waaraan Wageningse onderzoekers hebben bijgedragen, onder wie ikzelf. In de PPS-projecten De Groene Agenda en Ecosysteemdiensten van Bomen en Groen in de Stad is veel werk gemaakt van het ontsluiten van de recente wetenschappelijke ontwikkelingen rondom urban green en de baten daarvan. Daarnaast hebben meerdere collega's waaronder ikzelf de afgelopen jaren toch ook wel in wetenschappelijke tijdschriften gepubliceerd over onderwerpen rondom urban green. Nederlandse opdrachtgevers vragen bovendien eerder om kennisdeling in de vorm van leaflets en brochures, websites of protocollen. Men geeft de voorkeur aan duidelijke communicatie, rechtstreeks naar de doelgroep, boven publicaties in wetenschappelijk tijdschriften. Mijn conclusie luidt dan ook dat Nederlandse onderzoekers, onder wie ikzelf, nog altijd relevante onderzoeken doen op het gebied van urban forestry, maar dat wij niet altijd meer publiceren in wetenschappelijke bladen. Ikzelf heb echter nog nooit zoveel presentaties gegeven over urban forestry als de afgelopen jaren. We zitten dus zeker niet stil'

Koudstaal sluit af met een gewetensvraag: 'Het is zaak om een constante geldstroom voor onderzoek te waarborgen. Voor Den Haag geldt een vervangingswaarde van alle straatbomen van 300 miljoen euro. Voor alle Nederlandse steden is dat 30 miljard! Hoe kan het dat we momenteel nog geen 0,01 procent daarvan investeren in onderzoek?'



Professor René van der Velde



TU Delft



Jelle Hiemstra



Wageningen Universiteit